

```
}else{ { <?
if($b>$c){ echo „Verze OS: „.PHP_OS.“<br>\n“;
$max=$b; vypíše (u mne) WINNT
}else{ echo „Verze PHP? „.PHP_VERSION;
$max=$c; vypíše 4.1.1 if ($a > $b){
?> if ($a > $c){
<? $max=$a;
switch ($znal){else{
case "A": echo "A"; break;
case "B": echo "B";
default: echo "C";
}
$max=$b;
?> }else{ $c;
echo
{
```

PHP

nejen pro začátečníky

Martin Pokorný

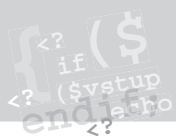
Nakladatelství a vydavatelství

Computer Media®

Vzdělávání, které baví
www.c-media.cz

Obsah

Vysvětlivky k použitým prvkům v knize	8
POZNÁMKA AUTORA	8
Slovo autora	9
Úvod	12
Historie internetu	12
Rozvoj WWW	13
MOŽNOSTI KOMUNIKACE	13
PHP NA SCÉNĚ	17
PROČ POUŽÍVAT PHP?	18
JAKÝ TYP APLIKACÍ LZE VYTVOŘIT V PHP?	19
KOMPILOVANÉ A SKRIPTOVACÍ JAZYKY	19
Instalace Apache, PHP a MySQL	22
APACHE	22
MySQL	24
PHP	25
PRVNÍ ZKUŠENOSTI	26
Začínáme s PHP	26
CO POTŘEBUJETE KE SPOUŠTĚNÍ SKRIPTŮ?	26
CO JE TO SKRIPT?	27
A JEŠTĚ JEDNOU - CO JE TO TEN SKRIPT?	28
OHRANIČENÍ SKRIPTU VE STRÁNCE	28
MŮJ MILÝ DENÍČKU, DNES JSEM POPRVÉ ZAPSAL SKRIPT	29
CO SE DĚJE FUNKČNĚ?	30
A DÁLE OBSAHOVĚ?	30
PHP INFO	31
KOMUNIKACE S UŽIVATELEM	32
ZÁKLADNÍ ČÁSTI STRÁNKY	33
ZÁKLADY PHP	36
Základní skladba jazyka	36
PRAVIDLA ZÁPISU	36
ZOBRAZENÍ ÚDAJŮ V PROHLÍŽEČI	37
Proměnné	38
KONVERZE ŘETĚZCŮ	40

PROMĚNNÁ CHAMELEON	41
POZOR NA TYP DOUBLE	42
PRÁCE S ŘETĚZCI	42
DALŠÍ FUNKCE PRO PRÁCI S PROMĚNNÝMI	44
Konstanty	44
ZAVEDENÍ KONSTANT	44
Výrazy	45
ARITMETICKÉ OPERÁTORY	46
POROVNÁVACÍ OPERÁTORY	47
LOGICKÉ OPERÁTORY	49
UNÁRNÍ A TERNÁRNÍ OPERÁTOR	50
DALŠÍ OPERÁTORY	50
PRIORITA OPERACÍ	51
Řídící struktury	54
VĚTVENÍ PROGRAMU	54
PŘÍKAZY CYKLU	63
Práce s poli	73
INICIALIZACE POLE	73
PRÁCE S POLEM POMOCÍ FUNKCÍ	75
VÍCEROZMĚRNÁ POLE	83
Formuláře	85
ODESÍLÁNÍ A TVAR POŽADAVKU NA WEBOVÝ SERVER	85
DEFINICE FORMULÁŘE	87
ELEMENT INPUT	87
DALŠÍ PRVKY FORMULÁŘŮ	93
ZDOKONALENÍ VZHLEDU POUŽITÍM CSS	96
FORMULÁŘE NEBO „FORMULÁŘE“?.....	97
KONTROLA DAT PŘI VSTUPU NA SERVER	99
FUNKCE PŘI ZPRACOVÁNÍ DAT FORMULÁŘE	101
Funkce v PHP	102
OPAKOVANÉ VYUŽITÍ KÓDU	102
PŘÍKAZY REQUIRE A INCLUDE	103
UŽIVATELSKÉ FUNKCE	106
VESTAVĚNÉ FUNKCE PHP	117
Práce se soubory	129
OTEVÍRÁNÍ A ZAVÍRÁNÍ SOUBORŮ	129
ČTENÍ ZE SOUBORU	131

ZÁPIS DO SOUBORU	133
ZMĚNA AKTUÁLNÍ POZICE V SOUBORU	134
MANIPULACE SE SOUBORY	135
Všemocná databáze?	138
DATABÁZE	138
KOMUNIKACE S DATABÁZÍ	145
DATOVÉ TYPY A VYTVÁŘENÍ TABULEK	150
ÚPRAVY EXISTUJÍCÍCH TABULEK	157
TESTOVÁNÍ KÓDU SQL	160
JAZYK DML – PRÁCE S DATY	164
ADMINISTRACE SYSTÉMU	175
UŽIVATELSKÉ ROZHRAŇÍ DATABÁZE	177
PHP s MySQL	181
FUNKCE PRO KOMUNIKACI PHP S DATABÁZÍ MYSQL	181
PŘÍKLAD DATABÁZE OTÁZEK	183
Ladění a ošetřování chyb	207
DRUHY CHYB	207
NASTAVENÍ ÚROVNĚ CHYBOVÝCH ZPRÁV	209
OŠETŘOVÁNÍ CHYB	213
Objektově orientovaný návrh programu	216
TŘÍDA A OBJEKT	217
DĚDIČNOST	221
Jak se vlastně program tvoří?	224
PROBLÉMY PROGRAMOVÁNÍ	224
TESTOVÁNÍ	226
BEZPEČNOST	227

<p>PHP na scéně</p> <ul style="list-style-type: none"> • historie internetu • rozvoj dynamických WWW stránek a možnosti komunikace • skriptovací jazyky • proč používat PHP a jaké aplikace v něm lze vytvořit 	<p>1</p>	<p>PHP na scéně Skriptovací jazyky</p>
<p>Prostředí pro práci s PHP</p> <ul style="list-style-type: none"> • instalace Apache, PHP a MySQL • začínáme s PHP • co je to skript • první fungující skript - PHP info 	<p>2</p>	<p>Prostředí pro práci s PHP První skripty</p>
<p>Základy PHP</p> <ul style="list-style-type: none"> • skladba jazyka PHP, konstanty, výrazy, řídicí struktury, funkce • práce s poli • formuláře za pomoci PHP • práce se soubory 	<p>3</p>	<p>Základy PHP a praktické kroky při tvorbě skriptů</p>
<p>PHP a databáze MySQL</p> <ul style="list-style-type: none"> • datové typy, tvorba a úprava tabulek v databázi • testování kódu SQL, zabezpečení MySQL a jeho administrace • uživatelské rozhraní databáze, komunikace PHP s MySQL • ladění a ošetřování chyb skriptů 	<p>4</p>	<p>PHP a databáze MySQL</p>
<p>Objektově orientovaný návrh programu Problémy a úskalí programování skriptů</p>	<p>5</p>	<p>Objektově orientovaný návrh programu</p>

JAKÝ TYP APLIKACÍ LZE VYTVOŘIT V PHP?

Běžně jsou v PHP vytvářeny různé podnikové informační systémy, diskusní fóra, redakční systémy, internetové obchody, poštovní a databázoví klienti na webu, nejčastějším způsobem použití budou asi stále různé dynamické firemní nebo i soukromé prezentace, počítačla, ankety aj. Důležité je také podotknout, že PHP roste nejen svou číselnou řadou verze a historií, ale především proto, že vývojáři jsou stále odvážnější v mohutnosti aplikací založených na PHP. PHP má tu výhodu, že se dokáže prakticky každému požadavku velice rychle a účinně přizpůsobovat.

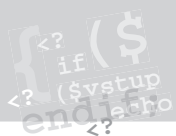
KOMPILOVANÉ A SKRIPTOVACÍ JAZYKY

Podívejme se nyní krátce na způsob zpracování programu. Napíšeme-li zdrojový kód programu například za pomoci programovacího jazyka C, C++, Pascal, pak jej pro uživatele musíme zkompileovat (přeložit) do spustitelného tvaru. Distribuujeme tedy výsledný spustitelný kód - nejspíše .EXE tvar. Bude-li si uživatel přát v programu cokoli změnit, použijeme zazálohované zdrojové kódy programu, do kterých dopíšeme příslušné úpravy, a výsledný kód opět přeložíme do spustitelného tvaru. Tento druh programovacích jazyků, kdy se k uživateli dostává spustitelná podoba programu, nazýváme **kompileované**.

Nyní vezměme v úvahu druhý případ, kdy budeme chtít pro uživatele zpřístupnit program zapsaný pomocí PHP. Opět se jedná o zápis ve zdrojovém tvaru, který musí být zpracován kompilátorem (překladačem) příslušného programovacího jazyka. Jenže v tomto případě je program uchovávan přímo ve tvaru zdrojového kódu a teprve v případě vyžádání tohoto skriptu dojde ke spuštění PHP modulu, který daný zdrojový kód projde a zpracuje. Vyvoláme-li stejný skript několikrát po sobě, vždy bude zdrojový kód skriptu znovu zpracováván. Takovéto programovací jazyky nazýváme **skriptovací**.

U obou druhů jazyka bychom mohli najít výhody i nevýhody. U skriptovacích jazyků v první řadě asi namítnete, že se požadovaným překladem ze zdrojového kódu prodlužuje čas odezvy programu. V praxi se však jedná většinou o jazyky více či méně související s internetovým světem, tzn. přijde v potaz i doba potřebná ke stahování příslušného spustitelného kódu, který by měl určitě větší velikost než pouhý text zdrojového kódu. Pokud si dále připomenete dnes stále častější a agresivnější virové útoky, pak byste jistotu spíše viděli ve zdrojovém kódu než ve zkompileovaném spustitelném tvaru, který může obsahovat téměř cokoli.

Hlavní rozdíl byste ale měli hledat ve způsobu nasazení jednotlivých druhů programu. Princip činnosti skriptu ve zdrojovém kódu spočívá v získání požadovaných informací, které jsou pak použity ve vygenerované www stránce. Skript tedy vykoná svou činnost a poté se ukončí. Potřebujete-li zadat vstup či pouze aktualizovat výsledky, musí proběhnout celá procedura kompilace znovu, přičemž změna vstupních podmínek skriptu by mohla nastat v hodnotách zadaných vstupních parametrů volaného skriptu.

Instalace Apache, PHP a MySQL

Popisované instalace budou představeny na u nás nejrozšířenějším operačním systému Windows. Neznamená to však, že Windows jsou původní podhoubí, ze kterého se PHP šíří dále. Právě naopak. Hlavní větev pochází ze světa unixového a Windows je jedna z odboček. Zarytí linuxáři teď jistě dodali „...a slepých“. Pokud ale využíváte jako operační systém třeba některé z distribucí Linuxu, pak vám Apache, PHP a MySQL nebudou cizí a víte jak je spustit. Kromě toho lze využít řady webových stránek, které vás navedou správným směrem.

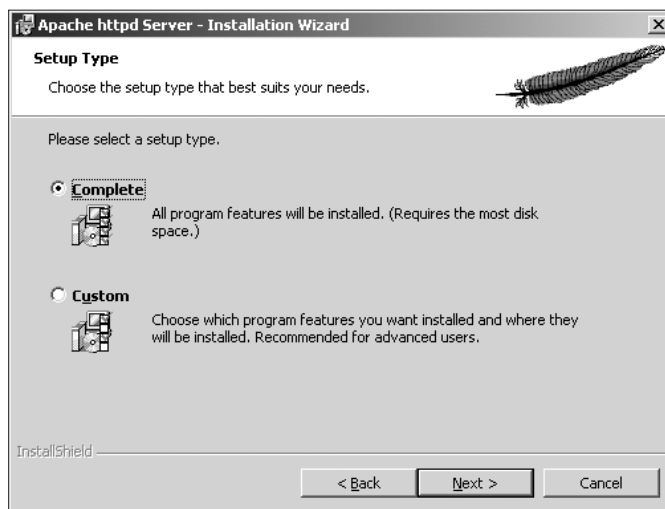
APACHE

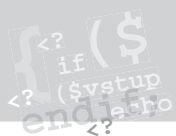
Ze začátku zřejmě nebudete chtít experimentovat s nastavením. Proto doporučuji využít zkompilevanou *exe* verzi Apache pro Windows. Získat ji můžete například na domovském serveru projektu Apache – <http://www.apache.org>. Instalace probíhá standardním způsobem instalace běžných aplikací pro Windows. Výchozím adresářem k instalaci bývá nastavení `C:\Program Files\Apache Group\Apache`. Před samotnou instalací pak dostáváte možnost rozhodnout o nainstalovaných součástech – Apache, zdrojové kódy, manuály. Samotnou konfiguraci serveru provedete po úspěšné instalaci úpravou konfiguračního souboru *httpd.conf*, k čemuž se ještě dostaneme.

Samotné spuštění serveru Apache můžete provést dvěma různými způsoby. Základní možnost startu spočívá ve spuštění přes *konzolové okno*. Tato možnost je nutná pro Windows 95/98 a jedna z možných pro Windows NT a výše. U skupiny vyšších verzí Windows pak lze využít i spuštění Apache jako *služby*.

Konzolové okno

Apache se spustí přes položku **Start Apache** z menu **Start**, nebo přímým vyhledáním a spuštěním souboru *Apache.exe* ve vaší instalaci. Okno Apache musí zůstat otevřené – nedokáže běžet na pozadí. Zastavení Apache pak lze logicky provést třeba jen pomocí zavření tohoto okna, popř. využitím kombinace kláves **Ctrl+C**.


```
if($a>0 || $b>0) // výsledek true
    echo "<br>Obě proměnné jsou kladné.";
if(($a>0 && $b>0) xor (!$a)) // výsledek true
    echo "<br>Obě proměnné \$a a \$b jsou kladné nebo \$a je nula.";

$b=0;
if($b!=0 && $a/$b) // výsledek false
    echo "<br>Proběhlo dělení";
else
    echo "<br>Nemusíte se bát, dělení nulou je hlídáno.";
?>
```

UNÁRNÍ A TERNÁRNÍ OPERÁTOR

Prozatím jsme se zabývali především operátory binárními neboli operátory, které pro své vyhodnocení vyžadují dva operandy. **Unární operátor** už zde však byl také zmíněn. Je jím například operátor negace (**!***\$a*). Operátor **!** vyjadřuje opačnou logickou hodnotu, než má jeho operand. Jiným příkladem může být operátor minus (**-**), který funguje jak pro verzi dvou operandů (binární operátor), tak pro verzi jednoho operandu (unární operátor).

```
$a = -4;
$b = -$a; // b = 4
```

Ternární operátor, nebo také podmíněný výraz, existuje v PHP jediný. Ternární operátor provádí jednu operaci se třemi operandy. Používá k tomu operátor složený ze dvou znaků **"?:"**. První částí je logická podmínka zapsaná před znakem **"?"**, podle níž se rozhoduje o výsledku. Když bude výsledkem vstupní podmínky **true**, bude výsledkem operace hodnota zapsaná za otazníkem a před dvojtečkou. Bude-li výsledkem vstupní podmínky **false**, pak bude výsledkem celé operace hodnota zapsaná za dvojtečkou.

Základní skladba výrazu vypadá následovně: **výraz_podmínka ? výraz_1 : výraz_2**

```
<!-- 021.php -->
<?
    $x = 2; $y = 5;
    $vysledek = ($x > $y) ? 10 : 20;
    echo "<br>Výsledkem je: $vysledek"; // Výsledkem je 20
?>
```

Závorky kolem podmínky nejsou nutné, ale zvyšují čitelnost tohoto výrazu. S podmíněným výrazem se dnes setkáte již málo, neboť jej lze velice jednoduše nahradit konstrukcí **if-else**, která je mnohem čitelnější.

DALŠÍ OPERÁTORY

Zde se seznamte se

